

The background of the entire page is a classical landscape painting. In the foreground, a person wearing a red cloak is riding a white horse, with another person standing beside it. The middle ground shows a village with several houses and a church spire, surrounded by lush green trees. The sky is filled with soft, golden clouds, suggesting a sunset or sunrise. The overall style is reminiscent of 17th-century Dutch landscape art.

OPEN CULTUUR DATA

Appendix: Toeristische informatie Masterclass 2015

Auteurs: Lex Slaghuis en Tom Kunzler

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 4 (APPENDIX): TOERISTISCHE INFORMATIE	2
INLEIDING.....	2
4.1 DE GESCHIEDENIS VAN TOERISTISCHE INFORMATIE.....	2
4.2 TOERISTISCHE INFORMATIE IN NEDERLAND	3
NDTRC.....	4
INFORMATIE EN OPEN DATA	5
NIEUWE VORMEN VAN TOERISTISCHE INFORMATIE.....	6
DE OVERHEID ALS AANJAGER.....	6
NOORD-HOLLANDSE SPELERS	7
4.3 DE TOEKOMST VAN TOERISTISCHE DATA	8
MOGELIJKHEDEN NU	10
SAMENVATTING.....	10
PRAKTIJKOPDRACHT: TOERISTISCHE INVENTARISATIE	11
LICENTIE	12

Hoofdstuk 4: Toeristische informatie

Inleiding

Toeristische data is alomtegenwoordig en van steeds groter belang voor erfgoedinstellingen en hun bezoekers. Er is een breed scala aan toeristische data. Het gaat namelijk niet alleen over toeristische locaties, uitjes, evenementen, tijdelijke tentoonstellingen, maar ook over in context gebracht cultureel erfgoed. Digitale middelen zorgen ervoor dat zowel collecties, maar ook evenementen georganiseerd door en met culturele instellingen eenvoudiger gevonden kunnen worden. Daarnaast kunnen verschillende bronnen gecombineerd worden zodat cross-overs ontstaan. Nieuwe spelers en initiatieven ontstaan om toeristische informatie beschikbaar te stellen. Dit zijn steeds vaker internationale spelers met een mondiale ambitie.

Door de mogelijkheden die het internet en open data bieden en vanwege het sterk bewegende veld met verschillende actoren is overzicht gewenst. In dit hoofdstuk zal worden ingegaan worden op de geschiedenis van toeristische informatie en de kansen voor culturele instellingen, bezoekers en open data hergebruikers.

Deze appendix is onderdeel van de Reader Open Cultuur Data 2015. Deze Reader en Appendix zijn samengesteld voor de Masterclass Open Cultuur Data Noord-Holland. Meer informatie over Open Cultuur Data, de volledige reader 2015 en de Masterclass Noord-Holland is te vinden op www.opencultuurddata.nl.

4.1 De geschiedenis van toeristische informatie

Toerisme is ouder dan vaak gedacht wordt. Al in het oude China en in de Griekse en Romeinse oudheid werd er gereisd om bijzondere plaatsen te bezoeken. Om de bijzondere bouwwerken, oorden, natuurwonderen en heiligdommen te bezoeken, die bijvoorbeeld beschreven staan in de Odyssee van Homerus of de Historiën van Herodotus, was literatuur een handig hulpmiddel.

Zo schreef de Griekse aardrijkskundige Pausanias zijn 'Beschrijving van Griekenland' in de 2de eeuw na Christus. Pausanias had deze plaatsen zelf bezocht en de eerste reisliteratuur bestond dan voornamelijk uit persoonlijke reisverslagen. Een belangrijk genre reisverslagen in de late oudheid en de middeleeuwen waren de zogenaamde pelgrimageverslagen van reizigers die het Heilig Land, Santiago de Compostella of Rome bezochten.

Uitsnede van Eyzerenweg – Chemin de fer door J.A. Aldag (1851). Collectie Rijksmuseum, [Creative Commons Zero](#).

Een overeenkomst tussen al deze reisverslagen was dat maar een klein deel van de bevolking geletterd was en deze verslagen kon lezen. Een nog kleiner deel was daadwerkelijk vermogend genoeg om in de voetsporen te treden van de schrijvers van de reisverslagen.

Pas met de opkomst van treinen werd reizen goedkoper en laagdrempeliger. Iets wat met de toegenomen welvaart en betaalbare auto's versterkt werd na de Tweede Wereldoorlog. Met de opkomst van de trein ontstonden ook de eerste professionele reisbureaus en werd toeristische informatie commercieel aangeboden en gebundeld¹.

4.2 Toeristische informatie in Nederland

Eind 19e eeuw werden er in Nederland enkele initiatieven opgericht om toeristen wegwijs te maken in Nederland. De oudste nog bestaande VVV, wat staat voor Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, werd in 1885 opgericht in Valkenburg. In 1913 werd 100 jaar Koninkrijk der Nederlanden gevierd en dit was reden voor toeristische bureaus om de handen ineen te slaan, dit legde de basis voor de latere VVV.

Anno 2014 zijn er ongeveer 400 plaatselijke VVV's. Deze zijn lid van de landelijke VVV waarmee informatie uitgewisseld wordt. De gegevens die uitgewisseld worden omvatten een evenementenagenda's, lokale attracties, locaties en informatie als wandelroutes en horeca.

De VVV's opereren commercieel en verdienen geld met de verkoop van kaarten en souvenirs. Daarnaast wordt met de vergaarde digitale informatie geld verdiend. De VVV's worden financieel ondersteund door lokale recreatiebedrijven, maar ook gemeenten dragen bij.

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism#History> en http://en.wikipedia.org/wiki/Travel_literature

De landelijke VVV's hebben echter steeds vaker moeite om het hoofd boven water te houden. In 2012 sloten 28 vestigingen de deuren en steeds vaker zijn de VVV's te vinden als informatiepunten die ondergebracht zijn bij andere instanties. Dit heeft te maken met gemeentelijke bezuinigingen en de economische crisis, waardoor de organisaties die de VVV financieren minder geld hebben voor het onderhouden van de VVV-kantoren. Hetzelfde geldt voor de Uitburo's die bijvoorbeeld in Den Haag samen met de VVV geplaatst is in de Centrale Bibliotheek². Niet elke stad doet mee aan de officiële toeristische bureaus, maar veel steden hebben wel een eigen kanaal voor theater en uitjes, zoals bijvoorbeeld Almelo³.

VVV Vestiging Haarlem in 2006, fotograaf: M. Minderhoud, [Creative Commons BY-SA](#), via Wikimedia.

NDTRC

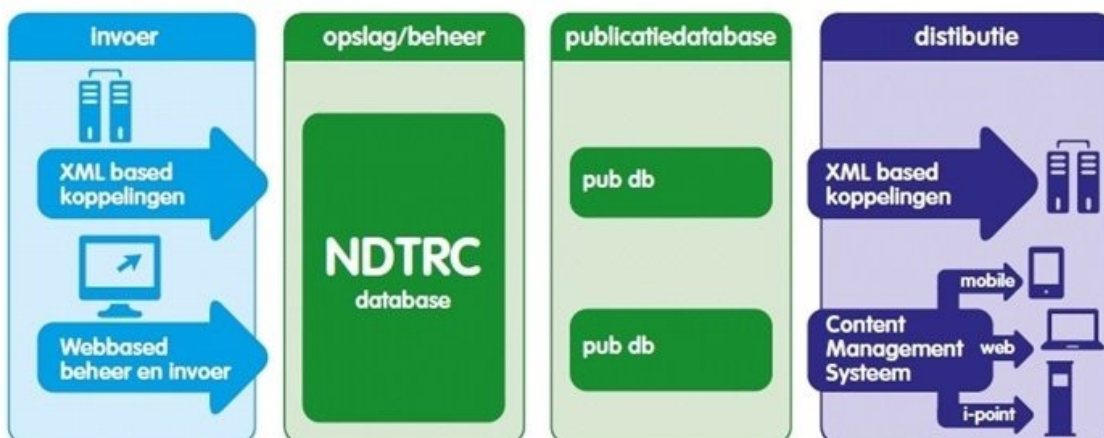
De toeristische informatie wordt centraal verzameld in de Nationale Databank voor Toerisme, Recreatie en Cultuur (NDTRC), en is alleen beschikbaar voor leden en partners van de VVV. De NDTRC is een initiatief van het Nederlands Bureau voor Toerisme, het Nederlands Uitburo en de VVV Nederland en wordt ondersteund door het Ministerie van Economische Zaken. Het is een virtuele opslagplaats voor toeristische, recreatieve en culturele data in Nederland.

De data wordt door de verschillende VVV's, toeristische organisaties en recreatieondernemers zoals musea en hotels ingevoerd. De databank bestaat uit een back-end (de database zelf), een invoermodule en in- en exportmogelijkheden. De informatie in de NDTRC database blijft eigendom van de invoerende VVV-vestiging. Voor het gebruiken van de database moet jaarlijks een licentie ter waarde van 1.250 euro betaald worden⁴.

² <http://www.volkskrant.nl/reizen/vvv-kantoor-verdwijnt-uit-straatbeeld-a3298124/> en <http://www.haagsuitburo.nl/Tickets>

³ <http://www.uitinalmelo.nl/>

⁴ <http://www.insiders.nl/toerisme/ndtrc-database-koppeling> en <http://login.ndtrc.nl/uitportal/over-ndtrc.aspx?&jse=1>

Schematische weergave van de werking van de NDTRC. Bron: [Insiders.nl](http://insiders.nl)

Informatie en open data

De data in het NDTRC is niet compleet. Op de website van de VVV zijn voor de provincie Noord-Holland voor maart 2015 bijvoorbeeld 3654 verschillende activiteiten te vinden. De NDTRC bevat voornamelijk informatie over attracties, wandel- en fietsroutes, evenementen, eten en drinken en overnachtingen⁵. De data in de NDTRC is niet beschikbaar als open data omdat de partnerorganisaties momenteel geld verdienen met de verkoop van toegangslicenties.

Het Uitburo beheert zelf informatie zoals locaties, activiteiten, tentoonstellingen en producties en die worden geclassificeerd in genres.⁶ Het Uitburo heeft tevens een API waardoor toeristische informatie doorzoekbaar wordt gemaakt⁷. Het is alleen mogelijk om toegang te krijgen tot de API door bij het Uitburo een zogenaamde toegangskey aan te vragen, dit maakt het een gesloten database. In de API is het mogelijk om gericht te zoeken naar evenementen, categorieën, locaties en nog enkele andere kenmerken⁸.

In Amsterdam is de toeristische datavoorziening anders georganiseerd onder de noemer ATCB

⁵ <http://www.vvv.nl/agenda?datumvan=2015-3-1&datumtm=2015-3-31>

⁶ <http://www.uitburo.nl/>

⁷ Het betreft een RESTful API staat voor een API die in de architectuur uniforme regels gebruikt zodat het gebruik ervan voor zoveel mogelijk mensen eenvoudig is. Meer informatie over de API:

http://wiki.uitburo.nl/index.php/Feed_API_4.0

⁸ http://wiki.uitburo.nl/index.php/Feed_API_4.0 het is verder niet bekend voor wie de API precies wel en niet toegankelijk is en of daarvoor betaald dient te worden.

(Amsterdams Toerisme & Congres Bureau, ook wel bekend als 'IAmsterdam'), welke namens de gemeente Amsterdam de toeristische data publiceert⁹. De gemeente Amsterdam publiceert vanuit IAmsterdam wel open data over activiteiten, attracties, horeca, evenementen, musea, galerijen, tentoonstellingen, uitgaan en winkels als open data¹⁰.

Nieuwe vormen van toeristische informatie

Vanaf 1998 ontstonden nieuwe informatieve websites voor toerisme. Dit is een logisch gevolg van de opkomst van nieuwe kanalen waarlangs toeristische informatie verkregen kan worden. Denk hierbij aan websites als lens.nl, Booking.com, Foursquare (Swarm), Couvers, Tripadvisor, Seaters en Yelp. Gekoppeld met Google Maps als routeplanner vinden gebruikers andere manieren om aan hun toeristische informatie te komen.

Via deze kanalen kan de gebruiker vaak input geven op de bezochte locatie. Zo kunnen voor restaurants reviews en beoordelingen achtergelaten worden. Deze websites en apps verzamelen op deze manier interessante data over toeristische attracties, waarmee ze hun dienstverlening kunnen verbeteren of geld mee kunnen verdienen.

Online kunnen daarnaast steeds meer zaken gedaan worden. In de culturele sector zijn er in Nederland tientallen musea waar je online tickets kan aanschaffen. Daarnaast zijn er (mondiale) intermediairs opgestaan zoals Ticketmaster die kant en klare oplossingen hiervoor bieden. Deze transacties zullen waarschijnlijk ook steeds vaker mobiel plaats vinden.

Door deze diensten wordt het monopolie op toeristische data beetje bij beetje doorbroken. Het is de vraag hoeveel langer de toeristische data in de traditionele databases als de NDTRC gehandhaafd kunnen worden. De VVV's worden immers gedeeltelijk gefinancierd door lokale overheden die het steeds meer als hun missie zien om data die vergaard is uit publieke middelen als open data aan te bieden.

De overheid als aanjager

Naast datacollectie wordt hoogwaardige bundeling van erfgoed en toeristische informatie gestimuleerd door overheden. De Rijksoverheid heeft diverse experimenten uitgevoerd op dit

⁹ <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2010/07/07/nieuwe-databank-bundelt-alle-toeristische-informatie.html> en <http://www.iamsterdam.com/nl/amsterdam-marketing/over-amsterdam-marketing/wie-wij-zijn>

¹⁰ <http://www.iamsterdam.com/nl/amsterdam-marketing/over-amsterdam-marketing/nieuws/nieuwsartikelen/open-data>

vlak. Het verstrekken van open data lijkt echter haaks te staan op de huidige verdienmodellen van toeristische bureaus.

Met het doorbreken van het monopolie door commerciële partijen is de informatievoorziening nog niet op orde. Integendeel, overheden beginnen namelijk de collectie van toeristische data naar zich toe te trekken. Het ministerie van Economische Zaken heeft samen met provincies, stadsregio's, gemeenten en toerismebureaus in 2012 de Arts Holland database gelanceerd. Deze open dataset bundelt toeristische informatie. Helaas is Arts Holland niet meer actueel vanwege het stoppen van de geldstroom vanuit de overheid¹¹.

Na dit gefaalde initiatief zijn de gemeente Amsterdam, de provincies Noord-Holland en Noord-Brabant aan de slag gegaan met toeristische data. Zo heeft de provincie Noord-Brabant de BrabantCloud laten ontwikkelen, een Cloud systeem voor het Brabantse erfgoed. Deze Cloud is speciaal gemaakt om barrières tussen verschillende databanken en typen informatie te doorbreken en deze informatie op een centrale plek beschikbaar te stellen¹².

Noord-Hollandse spelers

Overheden stimuleren daarbij eveneens de hoogwaardige bundeling van erfgoed en toeristische informatie. Oneindig Noord-Holland is voortgekomen uit het project Oneindig Noord-Holland van de Provincie Noord-Holland. Het project is sinds 2013 zelfstandig en opereert als een stichting. Oneindig Noord-Holland promoot erfgoed op een verhalende wijze. Cultureel erfgoed wordt verbonden met verhalen om cultuur toegankelijker te maken.

Inmiddels heeft Oneindig Noord-Holland de website <http://innl.nl/> in beheer. Deze website heeft Oneindig Noord-Holland in maart 2014 overgenomen van het Nationaal Historisch Museum, dat zou ophouden te bestaan als initiatief. Op de website <http://innl.nl/> zijn verhalen, activiteiten en routes te vinden over verschillende regio's in Nederland. De informatie wordt aangeleverd door verschillende lokale en regionale culturele instellingen en organisaties. Deze informatie is niet beschikbaar als open data omdat Oneindig Noord-Holland de data voor een deel zelf maakt en verwerkt¹³.

Naast Oneindig Noord-Holland is de Cultuurcompagnie actief in het culturele veld van Noord-Holland. De Cultuurcompagnie is een stichting voor kunst en erfgoed, maar houdt zich ook

¹¹ <http://dev.artsholland.com/about/>, <http://waag.org/nl/nieuws/arts-holland-website-gelanceerd> en

¹² <http://www.brabantcloud.nl/>

¹³ <http://innl.nl/nl-NL/over-innl>

bezig toeristische informatie. Met het platform Uit-in-Noord-Holland wordt toeristische informatie uit de provincie Noord-Holland ontsloten. Het gaat hierbij om uitjes, culturele instellingen, recreatie en vrije tijd¹⁴.

Op verzoek van de provincie Noord-Holland is er een API gebouwd voor de toeristische informatie van Uit in Noord-Holland en de provincie heeft gevraagd de informatie eveneens als open data aan te bieden. Met de UIT-API is het mogelijk om te zoeken op evenementen en activiteiten in Noord-Holland. Met deze API kan gefilterd worden op activiteiten in Noord-Holland. Er zijn filters voor plaats, leeftijd en type activiteit, naast genres als type activiteiten voor een specifieke feestdag bijvoorbeeld.

De API geeft standaard data in JSON, maar kan desgevraagd ook in XML-formaat serveren. De data is bruikbaar onder een CC-BY-SA 4.0 licentie¹⁵. De informatie die de API uitlevert is verwerkt en verzameld door de Cultuurcompagnie en zij stellen het daardoor op prijs als zij vernoemd worden bij hergebruik van de data. Het is niet mogelijk om via de API data toe te voegen, daarvoor moet je informatie aanmelden via de systemen van de Cultuurcompagnie zelf¹⁶.

4.3 De toekomst van toeristische data

Toeristische informatie is alomtegenwoordig. Potentiële bezoekers verwachten dat dit soort informatie op ieder moment beschikbaar is via het door hun geprefereerde kanaal. Ze verwachten een proactieve informatievoorziening, maar hoe kan je overal tegelijkertijd zijn? Zonder dat we ons er bewust van zijn komen we steeds vaker in aanraking met tips om naar een bepaald evenement te gaan via door ons gebruikte apps of zien we promotieposters voor dagjes uit. De huidige digitale kanalen om deze informatie te delen en te verstrekken worden steeds belangrijker om aan onze toeristische informatie te komen.

¹⁴ <http://www.uitinnordholland.nl/service/over-uit-in-noord-holland>

¹⁵ JSON of Javascript Object Notation, is een gestandaardiseerd gegevensformaat. JSON maakt gebruik van voor de mens leesbare tekst in de vorm van data-objecten die bestaan uit een of meerdere attributen met bijbehorende waarde.

¹⁶ <http://www.uitinnordholland.nl/api/agenda> en http://www.amsterdamopendata.nl/data?dataset=uit_in_noord-holland

Juist met digitale infrastructuur wordt dit mogelijk. Immers een digitale kopie maken, kent te verwaarlozen kosten, en zo kunnen belanghebbende partijen met toeristische informatie op de juiste plek informatie gaan leveren en uitwisselen. Toeristische informatie zoals bijvoorbeeld aanwezig in de UIT-API kan vanwege het open karakter hergebruikt worden door andere partijen. De impact van de data wordt daardoor groter.

Zo kan het publiek maken van de infrastructuur een bijdrage leveren aan het stapsgewijs bereiken van dit ecosysteem. Daarvoor dienen aanlevering, ontsluiting en het ophalen van informatie verbeterd te worden zodat de data actueel en herbruikbaar is. Dit betekent dat er geïnvesteerd zal moeten worden in digitale infrastructuur.

Het is mogelijk voor instellingen om de handen ineen te slaan en samen te kiezen voor één bepaalde ontsluitingswijze. De overheid heeft laten zien een rol te kunnen spelen in het aanjagen van goede digitale infrastructuur voor toeristische informatie. Kennisdeling tussen overheden, toeristische instellingen en erfgoedinstellingen over verschillende business cases is daarbij essentieel. Om het mogelijk te maken om eenvoudig over te stappen naar een andere ontsluitingswijze of om databronnen te integreren is het aan te bevelen zoveel mogelijk met open standaarden te werken.

Disruptie?

Digitale toeristische infrastructuur kan echter ook op private wijze tot stand komen. Startups als Airbnb en Uber weten in een zeer korte periode flinke delen van een traditionele sector in handen te krijgen. Zijn er in de erfgoed sector soortgelijke mogelijkheden voor nieuwkomers op het vlak van de distributie van digitaal erfgoed en toeristische informatie?

Als de data op private wijze tot stand kan komen, welke rol heeft de overheid dan nog in het ontsluiten van toeristische informatie? Een combinatie tussen de diensten van deze startups en open toeristische data, maakt het voor zowel culturele als toeristische instellingen interessanter om actuele data aan te leveren. Plus het verbeterd de dienstverlening van de private partijen die gebruik maken van deze toeristische informatie.

Voor grote partijen als Google, Facebook en Flickr liggen er ook kansen om met toeristische informatie aan de slag te gaan. Op Flickr is rechtevrij fotomateriaal te vinden, wordt dit het cultureel erfgoed van de toekomst? Facebook beheert enorm veel informatie over evenementen en kent de populariteit en doelgroepen hiervan.

Tripadvisor stand. Fotograaf: Travelarz. [CC-BY-SA 3.0](#) via Wikimedia Commons

Afsluitend is de vraag wat de collectiebeheersystemen in de toekomst gaan doen met de door hun verzamelde informatie. De organisaties achter deze systemen gaan steeds mondialer opereren en werken soms al aan open ontsluiting en laagdrempelige Cloud opslag. Oorspronkelijk Nederlandse partijen als Adlib en Picturae zijn internationale spelers geworden die wereldwijd opdrachten vergaren. Deze data zou gebundeld een enorm potentieel hebben.

Mogelijkheden nu

De kansen voor Nederland liggen in het aansluiten en uitbreiden van regionale systemen. Zo is het mogelijk om de UIT in NH-API, die nu alleen Noord-Hollandse toeristische informatie bevat uit te breiden met informatie uit andere provincies.

Als andere provincies ook investeren in een infrastructuur voor deze informatie kan deze eenvoudig samengevoegd worden. Wel is het dan van belang dat de bron van de data bekend is. Anders is het onmogelijk om dubbelingen te verwijderen in een centrale Uit-database, waar verschillende partijen aan bijdragen.

Samenvatting

Informatie om toerisme in goede banen te leiden is sinds de klassieke oudheid aanwezig. Het digitaal ontsluiten van toeristische informatie gebeurt echter pas sinds een paar decennia. Het vrijgeven van toeristische informatie als open data biedt kansen voor toeristen om hun weg

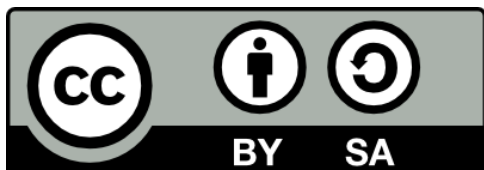
beter te kunnen vinden door het toeristische informatielandschap. Daarmee biedt het ook kansen voor culturele instellingen om nieuwe bezoekers aan te trekken.

Praktijkopdracht: Toeristische inventarisatie

Geef op elke opdracht (mits van toepassing) antwoord in minimaal 150 en maximaal 300 woorden. Daarnaast vragen we je om een afdruk van een topstuk uit je eigen collectie mee te nemen naar de masterclass.

1. Welke toeristische data beheert jouw erfgoedinstelling? *Denk hierbij aan evenementen, wandelroutes, exposities, horeca en activiteiten in de breedste zin van het woord.*
2. Op welke manier wordt deze toeristische informatie momenteel beheerd? *Is dit incidenteel een persbericht of nieuwsbericht, is het een analoge collectie van evenementen of worden ze digitaal ontsloten?*
3. Op welke manier wordt deze toeristische informatie gedeeld met andere instellingen en/of organisaties?
4. Welke kansen zijn er voor het ontsluiten en delen van toeristische informatie voor jouw instelling?

Licentie

Op de appendix Toeristische Informatie van de Open Cultuur Data Masterclass Noord-Holland 2015 is een Creative Commons Naamsvermelding-licentie van toepassing. Dit werk mag worden bewerkt, doorgestuurd, geüpload, gedownload, gekopieerd en anderszins verspreid, zolang de namen van de auteurs vermeld worden.

De gehele licentietekst is te vinden op: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

De bovenstaande informatie en aanbevelingen zijn gebaseerd op onderzoek en onze praktijkervaringen. Open State is zich ervan bewust dat elke situatie zijn eigen mogelijkheden, beperkingen en randvoorwaarden kent. Daarom benadrukken wij het algemene karakter van bovenstaande, en is Open State niet aansprakelijk voor eventuele negatieve gevolgen van het toepassen van deze informatie.

Afbeelding op het voorblad: Peter Molijn, Halte bij een Herberg (1657), collectie: Rijksmuseum, CC-0.

De gehele licentietekst is hier te vinden te vinden:
<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

Colofon

Auteurs van deze appendix:

Tom Kunzler
Lex Slaghuis

Redactie:

Tom Kunzler

Contact:

contact@openstate.eu

Amsterdam, 2015.